

Робоча програма дисципліни «Бухгалтерський облік з використанням управлінських інформаційних систем і технологій»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Бухгалтерський облік

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

ОП: Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Підсумковий контроль: Іспит

Призначення дисципліни

Дисципліна «Бухгалтерський облік з використанням управлінських інформаційних систем і технологій» формує у студентів системне розуміння теорії та практики облікового процесу в умовах застосування сучасних інформаційних технологій. Курс охоплює теоретичні засади бухгалтерського обліку, методологію відображення господарських операцій, облік активів, зобов'язань, власного капіталу та складання фінансової звітності.

Дисципліна є базовою для підготовки бакалаврів зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» за освітньою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях» та забезпечує формування необхідних загальних і фахових компетентностей у сфері обліку та фінансової звітності.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання облікової та фінансової інформації: виявлення суттєвих даних, порівняння альтернатив, формування обґрунтованих висновків щодо фінансового стану суб'єктів господарювання.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання облікових і розрахункових завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки звітів, розрахункових робіт і аналітичних записок.

Комунікація

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати облікові категорії та операції, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати фінансові звіти, висновки та аналітичні записки.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу облікових кейсів, обговорення ситуацій із фінансово-господарської практики та спільного пошуку рішень.

Студент повинен вміти: аналізувати навчальну, статистичну та нормативну інформацію у сфері обліку; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння бухгалтерського обліку

Розуміння сутності бухгалтерського обліку, його функцій та ролі в інформаційному забезпеченні управлінських рішень. Знання предмету і методу бухгалтерського обліку, принципів ведення облікового процесу, облікової політики підприємства та вимог П(С)БО і МСФЗ.

Облік господарських операцій

Здатність відображати господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку: облік активів (основних засобів, запасів, грошових коштів, дебіторської заборгованості), зобов'язань і власного капіталу за чинними стандартами.

Фінансова звітність та ІТ

Знання складу, структури та порядку складання фінансової звітності. Розуміння можливостей автоматизованих облікових систем (ERP, 1C, BAS) в контексті управлінських інформаційних систем та технологій.

Студент повинен вміти: складати бухгалтерські проводки за типовими господарськими операціями; формувати облікові регістри та форми фінансової звітності; аналізувати фінансовий стан підприємства за даними балансу; орієнтуватися в автоматизованих системах ведення обліку; застосовувати нормативно-правову базу у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Результати навчання

→ Пояснення облікових категорій

Пояснювати сутність облікових категорій та явищ: рахунки, подвійний запис, баланс, первинний документ, облікові регістри, собівартість, фінансовий результат, амортизація та резерви.

→ Складання фінансової звітності

Формувати основні форми фінансової звітності (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів), застосовувати методи аналізу для оцінки фінансового стану підприємства.

→ Відображення операцій на рахунках

Складати кореспонденцію рахунків за господарськими операціями з обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку.

→ Нормативно-правова база

Орієнтуватися в нормативно-правовій базі у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності; використовувати П(С)БО, МСФЗ та облікову документацію для обґрунтованого ведення обліку та формування звітності в інформаційних системах.

Теоретичні основи бухгалтерського обліку

Тема 1.1

Бухгалтерський облік у системі управління підприємством. Сутність, функції, принципи та правове регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Тема 1.2

Предмет і метод бухгалтерського обліку.
Об'єкти обліку: господарські засоби, джерела їх формування та господарські процеси.

Тема 1.3

Бухгалтерський баланс. Рахунки бухгалтерського обліку та подвійний запис. Документація та інвентаризація як елементи методу обліку.

Тема 1.1 — Лекційний матеріал

Бухгалтерський облік у системі управління підприємством

Лекція 1 (2 год.): Поняття господарського обліку та його види (оперативний, статистичний, бухгалтерський). Бухгалтерський облік як інформаційна система управління: сутність, цілі та функції (інформаційна, контрольна, аналітична, охоронна). Принципи бухгалтерського обліку за Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Правове регулювання: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Облікова політика підприємства: поняття, складові, порядок затвердження.

Ключові питання лекції

- Поняття та ознаки бухгалтерського обліку
- Функції обліку в системі управління підприємством
- Принципи бухгалтерського обліку (безперервності, нарахування, обачності та ін.)
- Система нормативного регулювання обліку в Україні
- Зв'язок бухгалтерського обліку з управлінськими інформаційними системами
- Особливості обліку в умовах автоматизації та цифровізації

❏ Нормативна база: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV, П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Тема 1.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз структури системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні: складання схеми рівнів нормативних актів (закони → П(С)БО → методичні рекомендації → облікова політика підприємства).

Завдання 2. Порівняльний аналіз принципів бухгалтерського обліку за П(С)БО та МСФЗ: заповнення порівняльної таблиці, виявлення спільних та відмінних рис.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (zakon.rada.gov.ua) та конспектування ключових положень
- Підготовка реферату: «Роль бухгалтерського обліку в управлінських інформаційних системах підприємств фінансового сектору»
- Складання схеми «Структура нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в Україні»
- Опрацювання підручника: Бачинський В. І., Куцик П. О., Медвідь Л. Г., Попітich Т. В. «Бухгалтерський облік» — розділ 1

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку, пояснювати принципи обліку та їх роль в інформаційному забезпеченні управління.

Тема 1.2 — Лекційний матеріал

Предмет і метод бухгалтерського обліку

Лекція 2 (2 год.): Предмет бухгалтерського обліку — господарська діяльність підприємства. Класифікація господарських засобів (активів): необоротні активи (основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції) та оборотні активи (запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти). Класифікація джерел формування активів: власний капітал та зобов'язання.

Метод бухгалтерського обліку: документація, інвентаризація, рахунки та подвійний запис, оцінка та калькуляція, баланс та звітність. Господарські процеси як об'єкти обліку: постачання, виробництво, реалізація.

Ключові питання лекції

- Сутність предмету бухгалтерського обліку
- Класифікація активів підприємства
- Класифікація джерел формування активів (пасивів)
- Елементи методу бухгалтерського обліку
- Господарські процеси та їх відображення в обліку
- Взаємозв'язок предмету та методу бухгалтерського обліку

Тема 1.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Класифікація об'єктів обліку: розподіл наведеного переліку майна та джерел його формування за групами (необоротні/оборотні активи, власний капітал/зобов'язання). Обґрунтування відповіді.

Завдання 2. Визначення господарських процесів за описом операцій: постачання, виробництво чи реалізація. Характеристика кожного процесу в системі обліку.

Завдання 3. Міні-дискусія: «Яке значення методу бухгалтерського обліку для автоматизованих систем?» — аргументація позиції.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання теоретичного матеріалу за підручником Яковенко С. Л. «Бухгалтерський облік» (2023) — теми «Предмет та метод обліку»
- Підготовка аналітичної записки: «Класифікація активів та пасивів підприємства фінансового сектору» (1–2 сторінки)
- Складання порівняльної таблиці елементів методу бухгалтерського обліку
- Пошук актуальних даних про структуру активів банківських установ України на сайті НБУ (bank.gov.ua)

Очікуваний результат: студент вміє класифікувати об'єкти бухгалтерського обліку, характеризувати господарські процеси та елементи методу обліку.

Тема 1.3 — Лекційний матеріал

Бухгалтерський баланс. Рахунки та подвійний запис

Лекція 3 (2 год.): Бухгалтерський баланс: поняття, зміст та значення. Структура балансу: актив (необоротні та оборотні активи) та пасив (власний капітал, довгострокові та поточні зобов'язання). Типи змін у балансі під впливом господарських операцій: актив+/актив-, пасив+/пасив-, актив+/пасив+, актив-/пасив-. Балансове рівняння.

Рахунки та подвійний запис: поняття рахунку, будова рахунку (дебет/кредит), активні, пасивні та активно-пасивні рахунки. Подвійний запис: сутність, значення, кореспонденція рахунків. Синтетичний і аналітичний облік. Документація: первинні документи, облікові регістри, форми ведення обліку.

Структура балансового рівняння

1. Активи = Власний капітал + Зобов'язання
2. Типи балансових змін (I–IV типи)
3. Активні рахунки: сальдо завжди дебетове
4. Пасивні рахунки: сальдо завжди кредитове
5. Оборотна відомість: форма та порядок складання
6. Первинний документ → регістр обліку → звітність
7. Інвентаризація: поняття, види, порядок проведення
8. Оцінка та калькуляція як елементи методу обліку

Тема 1.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання балансу підприємства на підставі переліку активів та пасивів: перевірка рівності підсумків активу та пасиву. Визначення типів балансових змін за переліком господарських операцій.

Завдання 2. Складання кореспонденції рахунків за типовими господарськими операціями (10–15 проводок): надходження матеріалів, нарахування зарплати, оплата постачальникам, реалізація товарів, нарахування амортизації.

Завдання 3. Відкриття рахунків, відображення операцій та складання оборотно-сальдової відомості за умовними даними підприємства.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств (zakon.rada.gov.ua)
- Підготовка таблиці «Характеристика синтетичних рахунків за класами Плану рахунків»
- Розв'язання комплексного завдання: відображення 20–25 господарських операцій на рахунках, складання оборотно-сальдової відомості та балансу
- Опрацювання підручника: Бачинський В. І., Куцик П. О., Медвідь Л. Г., Попітich Т. В. «Бухгалтерський облік» — розділи «Баланс», «Рахунки», «Подвійний запис»

Очікуваний результат: студент вміє складати бухгалтерські проводки, формувати оборотно-сальдову відомість та баланс підприємства.

Облік активів підприємства

Тема 2.1

Облік необоротних активів: основні засоби та нематеріальні активи — надходження, переоцінка, амортизація, вибуття та відображення у звітності.

Тема 2.2

Облік запасів та виробничих витрат. Методи оцінки запасів при вибутті. Облік витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції.

Тема 2.3

Облік грошових коштів та розрахункових операцій. Облік касових операцій, операцій на рахунках у банку, дебіторської заборгованості та розрахунків з персоналом.

Тема 2.4

Облік фінансових інвестицій та доходів. Класифікація фінансових інвестицій, їх оцінка та відображення в обліку. Визнання та облік доходів підприємства.

Тема 2.1 — Лекційний матеріал

Облік необоротних активів

Лекція 4–5 (4 год.): Основні засоби (ОЗ): поняття, класифікація (будівлі, машини, обладнання, транспорт, МНМА), критерії визнання. Оцінка ОЗ: первісна, справедлива, залишкова вартість. Надходження ОЗ: придбання, самостійне виготовлення, отримання безоплатно. Переоцінка ОЗ. Амортизація: методи (прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення, кумулятивний, виробничий), норми та нарахування. Вибуття ОЗ: ліквідація, продаж.

Нематеріальні активи (НА): поняття, класифікація (права користування, програмне забезпечення, патенти, торгові марки). Особлива увага — облік програмного забезпечення та ліцензій, актуальний для ІТ-сфери. Амортизація НА. Відображення ОЗ та НА у балансі.

Ключові формули та рахунки

- **Рах. 10 «Основні засоби»** — активний, дебет — надходження, кредит — вибуття
- **Рах. 12 «Нематеріальні активи»** — програмне забезпечення, ліцензії
- **Рах. 131 «Знос ОЗ»** — нарахована амортизація
- Амортизація (прям.) = (Перв. варт. – Ліквід. варт.) / Строк корисного використання
- Залишкова вартість = Первісна вартість – Знос
- Результат від вибуття = Залишкова вартість – Виручка від продажу

Тема 2.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Відображення операцій з надходження, нарахування амортизації та вибуття основних засобів на рахунках обліку: складання кореспонденції рахунків для 8–10 операцій.

Задача 2. Розрахунок амортизації ОЗ трьома методами (прямолінійним, зменшення залишку, кумулятивним) та порівняння результатів за роками корисного використання.

Задача 3. Облік нематеріального активу (програмного забезпечення): придбання, нарахування амортизації, списання — проводки та відображення у балансі.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» (zakon.rada.gov.ua) — конспектування ключових положень
- Виконання розрахункового завдання: аналіз руху ОЗ підприємства за рік, розрахунок показників (коефіцієнти оновлення, вибуття, зносу)
- Підготовка таблиці «Порівняння методів амортизації: переваги та недоліки»
- Опрацювання підручника: Яковенко С. Л. «Бухгалтерський облік» (2023) — розділ «Облік необоротних активів»

Очікуваний результат: студент вміє відображати операції з необоротними активами на рахунках, розраховувати амортизацію різними методами та складати відповідні форми звітності.

Тема 2.2 — Лекційний матеріал

Облік запасів та виробничих витрат

Лекція 6 (2 год.): Поняття запасів та їх класифікація (виробничі запаси, МШП, незавершене виробництво, готова продукція, товари). Оцінка запасів при надходженні (за первісною вартістю) та при вибутті: методи ФІФО, середньозваженої собівартості, ідентифікованої собівартості. Рах. 20–28 «Виробничі запаси», «Товари».

Облік витрат виробництва: класифікація витрат за елементами та статтями калькуляції; прямі та непрямі витрати; рахунки класу 8 «Витрати за елементами» та класу 9 «Витрати діяльності». Калькулювання собівартості: позамовний, попередільний, нормативний методи. Рах. 23 «Виробництво».

Ключові формули та рахунки

- **Метод ФІФО:** перші одиниці, що надійшли, першими й вибувають
- **Метод середньозваженої:** $\text{Ср. соб.} = (\text{Залишок} \times \text{Ціна} + \text{Надходження} \times \text{Ціна}) / \text{Загальна кількість}$
- Собівартість реалізованої продукції = Залишок на поч. + Надходження – Залишок на кін.
- **Рах. 20 «Виробничі запаси», Рах. 26 «Готова продукція»**
- **Рах. 23 «Виробництво»** — прямі та непрямі витрати

Тема 2.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок вартості вибулих запасів та залишку методами ФІФО і середньозваженої собівартості за умовними даними підприємства. Порівняння результатів та їх вплив на собівартість і прибуток.

Задача 2. Складання кореспонденції рахунків з обліку запасів: надходження від постачальника, відпуск у виробництво, повернення залишків. Відображення ПДВ у розрахунках.

Задача 3. Калькулювання виробничої собівартості продукції за статтями калькуляції для умовного підприємства. Визначення собівартості одиниці продукції.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 16 «Витрати» (zakon.rada.gov.ua) — конспектування ключових положень
- Виконання аналітичного завдання: порівняння впливу методів оцінки запасів на фінансові результати підприємства
- Підготовка есе: «Автоматизація обліку запасів в ERP-системах: можливості та переваги»
- Розв'язання типових задач на визначення собівартості запасів різними методами (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє застосовувати методи оцінки запасів, складати кореспонденцію рахунків з обліку виробничих витрат та калькулювати собівартість продукції.

Тема 2.3 — Лекційний матеріал

Облік грошових коштів та розрахункових операцій

Лекція 7 (2 год.): Облік касових операцій: документальне оформлення (прибутковий/видатковий касовий ордер, касова книга), рах. 301 «Каса в національній валюті». Ліміт каси. Облік операцій на рахунках у банку: платіжне доручення, банківська виписка, рах. 311 «Поточні рахунки в національній валюті». Облік розрахунків з постачальниками: рах. 63, умови оплати, ПДВ у розрахунках.

Розрахунки з персоналом: нарахування заробітної плати, утримання (ПДФО, ВЗ), нарахування ЄСВ, виплата ЗП. Рах. 661 «Розрахунки за заробітною платою», рах. 65 «Розрахунки за страхуванням». Облік дебіторської заборгованості: рах. 36 «Розрахунки з покупцями», резерв сумнівних боргів.

Ключові рахунки та формули

- **Рах. 30 «Готівка»** — каса підприємства
- **Рах. 31 «Рахунки в банках»** — безготівкові розрахунки
- **Рах. 36 «Розрахунки з покупцями»** — дебіторська заборгованість
- **Рах. 63 «Розрахунки з постачальниками»** — кредиторська заборгованість
- $\text{ЗП до виплати} = \text{Нараховано} - \text{ПДФО (18\%)} - \text{ВЗ (1,5\%)}$
- $\text{ЄСВ} = \text{Нарахована ЗП} \times 22\%$

Тема 2.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Відображення касових операцій на рахунках: оприбуткування та видача готівки, закриття касової книги. Перевірка дотримання ліміту каси.

Задача 2. Розрахунок та відображення в обліку нарахування та виплати заробітної плати: нарахування, утримання ПДФО і ВЗ, нарахування ЄСВ, виплата. Складання відповідних проводок.

Задача 3. Облік розрахунків з постачальниками та покупцями: відображення операцій з урахуванням ПДВ, формування заборгованостей і їх погашення.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та чинних нормативів щодо готівкових розрахунків (zakon.rada.gov.ua)
- Підготовка аналітичної записки: «Особливості автоматизації обліку розрахункових операцій в банківських інформаційних системах»
- Аналіз структури кредиторської та дебіторської заборгованості реального підприємства за відкритою фінансовою звітністю
- Розв'язання задач на облік розрахунків з персоналом та постачальниками (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє відображати операції з грошовими коштами та розрахунками на рахунках бухгалтерського обліку, нараховувати заробітну плату та обов'язкові нарахування.

Тема 2.4 — Лекційний матеріал

Облік фінансових інвестицій та доходів

Лекція 8 (2 год.): Фінансові інвестиції: поняття, класифікація (короткострокові/довгострокові, прямі/портфельні). Оцінка фінансових інвестицій: за собівартістю, за методом участі в капіталі, за справедливою вартістю. Рах. 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», рах. 35 «Поточні фінансові інвестиції». Особливості обліку цінних паперів в банківській та страховій діяльності.

Облік доходів: П(С)БО 15 «Дохід». Критерії визнання доходу. Класифікація доходів: від реалізації продукції/товарів, від надання послуг, інші операційні доходи, фінансові доходи (відсотки, дивіденди). Рах. 70 «Доходи від реалізації», рах. 71, 72, 73, 74. Закриття рахунків доходів наприкінці звітного періоду.

Ключові рахунки та принципи визнання

- **Рах. 14 «Довгострокові фін. інвестиції»** — акції, частки в капіталі
- **Рах. 35 «Поточні фін. інвестиції»** — короткострокові ЦП
- **Рах. 70 «Доходи від реалізації»** — виручка від продажів
- **Рах. 719 «Інші доходи»** — різноманітні операційні доходи
- Дохід визнається при передачі ризиків та вигід покупцю
- Чистий дохід = Дохід від реалізації – ПДВ – Акцизний збір – Знижки

Тема 2.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Відображення операцій з придбання та переоцінки фінансових інвестицій на рахунках бухгалтерського обліку. Нарахування та отримання дивідендів і відсотків.

Задача 2. Облік доходів від реалізації продукції та надання послуг: складання кореспонденції рахунків з урахуванням ПДВ, визначення чистого доходу від реалізації.

Задача 3. Комплексна задача: відображення операційних та фінансових доходів за звітний місяць, закриття рахунків доходів на рах. 79 «Фінансові результати».

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та П(С)БО 15 «Дохід» (zakon.rada.gov.ua) — конспектування ключових положень
- Аналіз фінансових інвестицій реального підприємства фінансового сектору за відкритою звітністю (розрахунок структури та динаміки)
- Підготовка аналітичної записки: «Особливості визнання доходів у страхових компаніях відповідно до П(С)БО»
- Розв'язання комплексного розрахункового завдання з визначення доходів підприємства та фінансового результату

Очікуваний результат: студент вміє відображати операції з фінансовими інвестиціями та доходами на рахунках, розраховувати чистий дохід та фінансовий результат.

Облік зобов'язань, капіталу та витрат

Тема 3.1

Облік зобов'язань підприємства: довгострокові та поточні зобов'язання, облік кредитів банків, розрахунків з бюджетом та нарахованих витрат.

Тема 3.2

Облік власного капіталу: статутний, додатковий, резервний капітал, нерозподілений прибуток. Облік операцій з акціями та часткою в капіталі.

Тема 3.3

Облік витрат діяльності. Класифікація витрат за функціями, визнання та відображення в обліку витрат на збут, адміністративних та фінансових витрат.

Тема 3.4

Облік фінансових результатів та розподілу прибутку. Формування чистого прибутку (збитку), відображення в обліку розподілу прибутку та виплати дивідендів.

Тема 3.1 — Лекційний матеріал

Облік зобов'язань підприємства

Лекція 9–10 (4 год.): Зобов'язання: поняття, умови визнання, класифікація (довгострокові та поточні). **Довгострокові зобов'язання:** облік довгострокових кредитів банків (рах. 50), облігацій (рах. 52), відстрочених податкових зобов'язань (рах. 54). **Поточні зобов'язання:** короткострокові кредити (рах. 60), розрахунки з постачальниками (рах. 63), розрахунки з бюджетом (рах. 64: ПДВ, податок на прибуток, ПДФО), розрахунки зі страхування (рах. 65: ЄСВ), нараховані витрати (рах. 47).

Облік ПДВ: податковий кредит (рах. 641), податкове зобов'язання (рах. 641), реєстрація в ЄРПН, порядок відображення в обліку. Відстрочені податкові активи та зобов'язання: тимчасові різниці за П(С)БО 17.

Ключові рахунки та операції

- **Рах. 50 «Довгострокові позики»** — кредити строком понад рік
- **Рах. 60 «Короткострокові позики»** — кредити до 12 місяців
- **Рах. 63 «Розрахунки з постачальниками»** — кредиторська заборгованість
- **Рах. 641 «Розрахунки за ПДВ»** — податкові зобов'язання/кредит
- **Рах. 651 «Розрахунки за ЄСВ»** — нараховано та сплачено ЄСВ
- $\text{ПДВ до сплати} = \text{Подат. зобов'язання} - \text{Подат. кредит}$

Тема 3.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. SWOT-аналіз облікової політики умовного підприємства в частині відображення зобов'язань: виявлення переваг, недоліків та ризиків обраного підходу.

Завдання 2. Відображення операцій з отримання та погашення кредиту банку на рахунках обліку: нарахування відсотків, погашення основного боргу, відображення у балансі.

Завдання 3. Розрахунок та відображення в обліку ПДВ за місяць: визначення податкового кредиту, зобов'язання та суми до сплати у бюджет. Складання відповідних проводок.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання П(С)БО 11 «Зобов'язання» та П(С)БО 17 «Податок на прибуток» (zakon.rada.gov.ua)
- Підготовка аналітичної записки: «Структура зобов'язань банківських установ України за даними НБУ»
- Ознайомлення з Податковим кодексом України в частині ПДВ та податку на прибуток (zakon.rada.gov.ua)
- Підготовка таблиці «Облік поточних зобов'язань: рахунки, первинні документи, звітність»

Очікуваний результат: студент вміє ідентифікувати та відображати в обліку зобов'язання підприємства, розраховувати ПДВ та складати відповідні бухгалтерські проводки.

Тема 3.2 — Лекційний матеріал

Облік власного капіталу

Лекція 11 (2 год.): Власний капітал: поняття, складові (статутний, пайовий, додатково вкладений, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений та вилучений капітал). Рах. 40–46 «Власний капітал». Статутний капітал АТ та ТОВ: формування, зміни (збільшення/зменшення), відображення в обліку. Облік акцій: прості та привілейовані, емісія, викуп власних акцій.

Резервний капітал: порядок формування, використання, рах. 43.

Нерозподілений прибуток: відображення в обліку, напрями використання (дивіденди, поповнення резервів, інвестиції). Зміни у власному капіталі та Звіт про власний капітал.

Ключові рахунки та операції

- **Рах. 40 «Зареєстрований капітал»** — статутний капітал
- **Рах. 43 «Резервний капітал»** — відрахування від прибутку
- **Рах. 441 «Прибуток нерозподілений»** — кумулятивний прибуток
- **Рах. 45 «Вилучений капітал»** — викуплені власні акції
- $ЧА = \text{Активи} - \text{Зобов'язання}$ (чисті активи = власний капітал)
- Звіт про власний капітал — форма № 4 фінансової звітності

Тема 3.2–3.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (4 год.)

Задача 1 (Т. 3.2). Відображення в обліку формування статутного капіталу АТ, внесків засновників, нарахування та виплати дивідендів. Складання Звіту про власний капітал.

Задача 2 (Т. 3.3). Облік адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат: класифікація, кореспонденція рахунків, відображення у фінансових результатах за рах. 79.

Задача 3 (Т. 3.4). Розрахунок фінансового результату за звітний рік: закриття рахунків доходів і витрат, визначення прибутку до оподаткування, нарахування податку на прибуток (18%), визначення чистого прибутку. Відображення розподілу прибутку.

Самостійна робота (10 год.)

- Опрацювання П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал» та П(С)БО 16 «Витрати»
- Аналіз власного капіталу реального підприємства за відкритою фінансовою звітністю: структура, динаміка, коефіцієнти (автономії, фінансової стійкості)
- Підготовка аналітичної записки: «Прибутковість підприємств фінансового сектору України за даними НБУ та Мінфіну»
- Розв'язання комплексного завдання з визначення фінансових результатів та їх розподілу (облік усіх видів доходів і витрат)
- Опрацювання підручника: Яковенко С. Л. «Бухгалтерський облік» (2023) — розділи «Власний капітал», «Витрати», «Фінансові результати»

Очікуваний результат: студент вміє відображати операції з власним капіталом і витратами, розраховувати фінансовий результат та розподіляти прибуток підприємства.

Фінансова звітність та облік в інформаційних системах

Тема 4.1

Фінансова звітність підприємства: склад, принципи складання, форми звітності. Баланс (Звіт про фінансовий стан) та Звіт про фінансові результати.

Тема 4.2

Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал. Примітки до фінансової звітності. Консолідована звітність та МСФЗ.

Тема 4.3

Автоматизовані системи бухгалтерського обліку. Огляд програмних продуктів (BAS, 1C, SAP, Oracle). Організація обліку в умовах застосування управлінських інформаційних систем.

Тема 4.4

Аналіз фінансової звітності та організація бухгалтерського обліку. Методи аналізу фінансового стану, організація облікового процесу та внутрішній контроль.

Тема 4.1–4.2 — Лекційний матеріал

Фінансова звітність підприємства

Лекція 12–13 (4 год.): Фінансова звітність: поняття, склад (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки), терміни подання. **Баланс (форма № 1):** структура активу та пасиву, взаємозв'язок із рахунками обліку. **Звіт про фінансові результати (форма № 2):** показники (чистий дохід, валовий прибуток, операційний прибуток, прибуток до оподаткування, чистий прибуток).

Звіт про рух грошових коштів (форма № 3): прямий та непрямий методи складання, розділи (операційна, інвестиційна, фінансова діяльність). **Консолідована звітність:** поняття, умови консолідації, відмінність від зведеної. Основи МСФЗ: ключові відмінності від П(С)БО, перехід на МСФЗ.

Ключові показники звітності

- **Валовий прибуток** = Чистий дохід – Собівартість реалізації
- **Операційний прибуток** = Валовий – Адмін. – Збут + Інші опер. доходи
- **Чистий прибуток** = Прибуток до оподаткування – Податок на прибуток
- **Коефіцієнт ліквідності** = Оборотні активи / Поточні зобов'язання
- **Коефіцієнт автономії** = Власний капітал / Валюта балансу
- **ROA** = Чистий прибуток / Активи × 100%

Тема 4.3–4.4 — Лекційний матеріал

Автоматизовані системи обліку та аналіз звітності

Лекція 14–15 (4 год.): Автоматизація бухгалтерського обліку: переваги, рівні автоматизації (часткова, комплексна, інтегрована ERP). Огляд програмних продуктів: BAS Бухгалтерія, 1С:Підприємство, SAP FI, Oracle Financials. Структура автоматизованої системи: план рахунків, первинні документи, регістри, звіти. Особливості інтеграції облікових систем у банківських та страхових організаціях.

Організація бухгалтерського обліку: структура бухгалтерської служби, права та обов'язки головного бухгалтера, документообіг.

Аналіз фінансової звітності: горизонтальний та вертикальний аналіз балансу, коефіцієнтний аналіз (ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності). Внутрішній контроль та аудит: поняття, функції, зв'язок з обліком.

Можливості ERP-систем в обліку

- Автоматичне формування проводок за господарськими операціями
- Ведення аналітичного обліку в розрізі контрагентів, проектів, підрозділів
- Автоматична генерація форм фінансової звітності
- Інтеграція з банківськими системами та системами електронного документообігу
- Формування управлінської звітності та дашбордів для керівництва
- Хмарний бухгалтерський облік: FlyDoc, Dilovod, Liga:REPORT

Тема 4.1–4.4 — Практичні заняття та СРС

Практичні заняття (8 год.)

Задача 1. Складання Балансу (форма № 1) на підставі даних оборотно-сальдової відомості умовного підприємства. Перевірка узгодженості показників.

Задача 2. Складання Звіту про фінансові результати (форма № 2): перенесення даних рахунків доходів і витрат, розрахунок проміжних та підсумкових показників.

Задача 3. Аналіз фінансової звітності: горизонтальний та вертикальний аналіз балансу, розрахунок коефіцієнтів ліквідності, автономії та рентабельності.

Задача 4. Практична робота з BAS Бухгалтерія (демо-версія): введення господарських операцій, перегляд реєстрів та формування звітності.

Самостійна робота (10 год.)

- Опрацювання П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (zakon.rada.gov.ua) — конспектування ключових положень
- Аналіз фінансової звітності реального підприємства фінансового сектору: структура балансу, динаміка показників, коефіцієнтний аналіз
- Підготовка аналітичної записки: «Автоматизація бухгалтерського обліку в банківських та страхових установах: сучасний стан і тенденції»
- Систематизація матеріалу всього курсу для підготовки до іспиту
- Опрацювання підручника: Бачинський В. І. та ін. «Бухгалтерський облік» (2025) — розділи «Фінансова звітність», «Організація обліку»

Очікуваний результат: студент вміє складати основні форми фінансової звітності, аналізувати фінансовий стан підприємства та застосовувати можливості автоматизованих систем обліку.

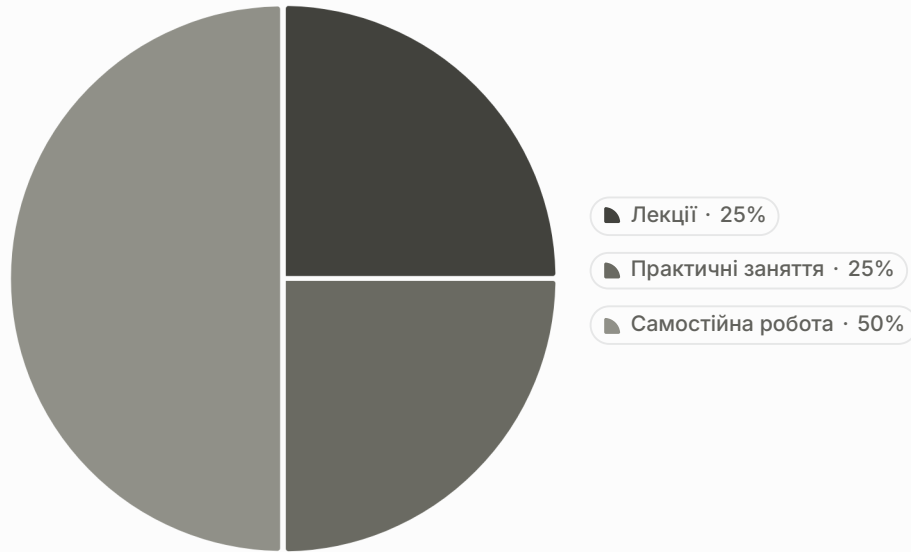
Розподіл навчального часу – 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Облік у системі управління	2	2	5
	Тема 1.2 – Предмет і метод обліку	2	2	4
	Тема 1.3 – Баланс. Рахунки. Подвійний запис	2	2	5
Модуль 2	Тема 2.1 – Облік необоротних активів	4	2	5
	Тема 2.2 – Облік запасів і витрат	2	2	5
	Тема 2.3 – Облік грошових коштів і розрахунків	2	2	5
	Тема 2.4 – Облік інвестицій та доходів	2	2	5
Модуль 3	Тема 3.1 – Облік зобов'язань	4	2	5
	Тема 3.2 – Облік власного капіталу	2	2	4
	Теми 3.3–3.4 – Витрати та фін. результати	4	4	6
Модуль 4	Теми 4.1–4.2 – Фінансова звітність	4	4	6
	Теми 4.3–4.4 – Автоматизація та аналіз	4	4	5
Разом		30	30	60

Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЄКТС**. Підсумковий контроль – **іспит**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з бухгалтерського обліку з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із фінансової та ІТ-практики.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання навичок складання проводок, розв'язання задач, аналіз кейсів, робота з BAS/1C, захист завдань.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення П(С)БО, підготовка завдань, робота з джерелами. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з бухгалтерського обліку (Бачинський, Яковенко та ін.), нормативно-правовими актами (П(С)БО, МСФЗ, Закон про бухгалтерський облік), науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення, виділяє головні поняття та порівнює підходи П(С)БО та МСФЗ.

Індивідуальні завдання

Виконання розрахункових завдань (проводки, калькуляція, амортизація, ПДВ); аналітичних завдань (аналіз фінансової звітності, структури активів та зобов'язань); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з питань автоматизації обліку у фінансовому секторі.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Міністерства фінансів (mof.gov.ua), Верховної Ради (zakon.rada.gov.ua), НБУ (bank.gov.ua), Держстату (ukrstat.gov.ua), Нацкомфінпослуг (nfr.gov.ua). Аналіз фінансової звітності, пошук актуальних П(С)БО та МСФЗ.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання умов задач, повторення кореспонденції рахунків); підготовка до тестувань (ключові терміни, формули, П(С)БО); підготовка до модульних контрольних робіт та іспиту (систематизація знань, типові задачі).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Модульна контрольна робота — комплексне ситуаційне завдання або розрахункова задача, яка охоплює теми змістовного модуля (теоретичні питання, кореспонденція рахунків, розрахункові задачі, складання форм звітності). Оцінюються повнота відповіді, правильність проводок та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — письмовий іспит (теоретичні запитання + розрахункові задачі). Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Бухгалтерський облік» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фінансів та управлінських інформаційних систем.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із облікової та фінансової практики; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Кейс-стаді

Аналіз реальних ситуацій з практики фінансових та ІТ-підприємств; студенти виявляють облікову проблему, складають проводки та обґрунтовують висновки.

Практичні задачі

Розрахункові вправи за темами (складання проводок, калькуляція, розрахунок амортизації, ПДВ, фінансових результатів); відпрацювання алгоритмів розв'язання.

Дискусії

Обговорення актуальних проблем обліку в Україні (перехід на МСФЗ, цифровізація обліку, автоматизація в банках); розвиток критичного мислення та аргументації.

Нормативні документи

Опрацювання П(С)БО, МСФЗ, Закону про бухгалтерський облік, Плану рахунків; формування навичок роботи з правовою та нормативною базою.

Робота з ПЗ

Практична робота з BAS Бухгалтерія або 1С:Підприємство (демо-версії): введення операцій, формування регістрів і звітності; підготовка до роботи в реальних управлінських системах.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених ОП «Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях» спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».

Рекомендована література та ресурси

Підручники та навчальні посібники (2023–2025 рр.)

1

Бачинський В. І., Куцик П. О., Медвідь Л. Г., Попітін Т. В.
Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посіб. — 2-ге видання, стереотипне. — Львів : ПП «Магнолія 2006», 2025.

2

Яковенко С. Л.
Бухгалтерський облік : навч. посіб. — ЛФ ХАДФК, 2023. — 362 с.

3

Тетеря В. М., Іванченко В. В., Подорожній М. В. та ін.
Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. — Вінниця : ХНУВС, 2025. — 328 с.

4

Миколенко О. П.
Бухгалтерський облік. Частина 2 : навч. посіб. — Харків : Вид-во НУА, 2024.

5

Стойко О. Я., Дема Д. І.
Фінанси : підручник. — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.

6

Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.)
Економіка підприємства : підручник. У 3 т. Т. 1. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.

7

Кудінова А. В., Кулага І. В., Лопух К. В.
Основи економічних знань : навч. посіб. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с.

8

Петруня Ю. Є., Задоя А. О.
Економіка: базовий курс : навч. посіб. 6-те вид. — Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. — 265 с.

9

Шубала О. М., Рудь Н. Т., Дзямулич М. І.
Економіка та управління персоналом. — Луцьк : Надстир'я, 2024. — 344 с.

10

Якименко І. Л., Петрашко Л. П.
Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти. — Київ : НУХТ, 2023. — 337 с.

Нормативно-правова база

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14
- Національні П(С)БО (1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17)
zakon.rada.gov.ua
- План рахунків бухгалтерського обліку підприємств
zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99
- Податковий кодекс України
zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

Офіційні ресурси та фахові видання

Міністерство фінансів України mof.gov.ua	Національний банк України bank.gov.ua
Верховна Рада України zakon.rada.gov.ua	Державна служба статистики ukrstat.gov.ua
Державна податкова служба tax.gov.ua	Журнал «Економіка та суспільство» economyandsociety.in.ua
Журнал «Облік і фінанси» magazine.faaf.org.ua	